

A mese erejével

Molnár Ferenc: *Az üvegcipő*

Molnár Ferenc 1924-ben írta *Az üvegcipő* című vígjátékát. A darab ősbemutatóját 1925-ben Bécsben tartották, majd a pesti Vígszínházban is műsorra tűzték. Általánosan ismert vonatkozás, hogy a nagy sikerű darabot a szerző második házassága ihlette, ugyanis feleségül vette Fedák Sárít, a kor népszerű színésznőjét, de már a házasság előtt beleszeretett az ifjú színésznőbe, Darvas Lilibe, aki a vígszínházi bemutatón Irmát, a cselédlányt játszotta. A szerző a saját életéből vette a mű meghatározó szereplőit, hiszen Fedák Sári megfelelője Adél, a környék korosodó, köztisztelenben álló, szerény vagyonnal rendelkező panzió-tulajdonosnője, Darvas Lilié pedig Irma, az álmodozó, rongyos kis cselédlány. Saját magát Sipos Lajos, az idősödő „bútortervező rajzoló” képében formálta meg, akit a darab ősbemutatóján Hegedűs Gyula alakított. A harmadik felvonás végén elhangzik az az érv, amit a történetírók feljegyzései szerint Molnár Ferenc is mondott, amikor a Darvas Lili és a közte lévő

korkülönbségről kérdezték: „Most talán soknak látszik, de később elhalványodik. Gondold el, száz év múlva Lili 123 éves lesz, én 148 – nagyon össze fogunk illeni.” Szinte ugyanezekkel a szavakkal válaszol Sipos a rendőrtanácsos kérdésére a korkülönbségről: „...most még van egy kis korkülönbség köztünk, vagy harminc év. De ez csak most tűnik fel, nagyságos uram. Hetven év múlva ő lesz kilencven, én meg száztizennyolc, akkor azt fogják mondani: két öreg ember.”

Molnár Ferenc, korának igen népszerű színműírója a korabeli kritikusoktól kapott ugyan elmarasztaló kritikát szép számmal, ám kortársai többnyire mégis pozitív szavakkal illették munkáit. Ma is sokan idézik Kosztolányi Dezső mondatát: „...sohasem biztos vonalvezetéssel, drámai fejlesztéssel tűnt fel, hanem azzal a bűvészzel, amely ennek hiányát elfelejti”. Nem *Az üvegcipő* az első Molnár-darab az Újvidéki Színház repertoárján, hiszen 1977-ben már játszották a *Játék a kastélyban* című színdarabot

Ljubomir Draškić rendezésében, 1989-ben a *Doktor úr* című vígjátékát szintén Ljubomir Draškić rendezésében, majd 1990-ben a *Liliom* című színművét Babarczy László kaposvári rendező kezei alatt, amelyek nagy sikert arattak, és így méltán remélhette aínház, hogy ez *Az üveg cipő* esetében sem lesz másként. Molnár Ferenc vígjátéka könnyed, szórakoztató mű, akár egy mai filmvígjáték, amelyben benne van minden, ami a szórakoztatáshoz kell: szerelem, jó poénok, ugyanakkor a tragikus felhang is megjelenik egy pillanatra annál a résznél, amikor Sipos bemegy Adéllal csárdást járni, és nem Irmával marad. Irma itt végképp összeroppan, ám a vége mégis happy end – amire számítani is lehetett –, hiszen mindenki megkapja szíve választottját, és boldogan élnek, míg meg nem halnak, akárcsak a mesékben. Apropó, mese. Kinek ne jutna eszébe Hamupipőke, már csak a cím láttán is. A színkritikusok asszociációiban is rendre megjelenik Irma, a józsefvárosi Hamupipőke, aki arról álmodozik, hogy betoppan a herceg, és belebújtatja „szomorú kis rüsztejt” az üveg cipőbe. Irma szóke hercege nem más, mint az általa csak édes, drága mérgesnek vagy pilótának, esetleg centercsatárnak becézett Sipos Lajos „bútortervező rajzoló”. Ám akárcsak Hamupipőke esetében, itt is megjelenik a gonosz női figura Adél személyében, aki az „édes mérges” felesége akar lenni, holott Császár Pálba, a fiatal nőcsábászba szerelmes.

Irma szerepében Crnkovity Gabriellát láthattuk. Jól megformálta a naiv, butácska cseléd lány alakját, játéka élvezhető, noha olykor az volt a benyomásom, túljátszotta szerepét, talán túlságosan meg akart felelni a rendező elvárásainak, noha nem ez volt az első közös munkájuk Radoslav Milenkovićtyal, hiszen a *Bernarda Alba házában* már dolgoztak együtt. Mint Crnkovity Gabriella egy interjúban elmondta, most már nem félt tőle, más volt vele dolgozni, tudta, hogy számíthat rá, és végül is elmondható, hogy jó munkát végeztek. Átéltetővé tette a mi kis „Hamupipőkénk” szenvedését, hiszen kiben ne idéződtek volna fel saját vágyai, tipródásai, szerelmi csalódásai Crnkovity Gabriella játéka láttán, és persze a beteljesült szerelem mozzanatai, amikor a „pilóta beleesett a vízbe, és az orosz lán fütyült”. Irma álmodozó alakját jól ellensúlyozza a két lábbal a földön járó, határozott Adél, akit Jankovics Andrea színészi munkája nyomán „élvezhetett” a néző. És valóban élvezetes volt a játéka. Kitapintható volt, jól látszott rajta az a feszültség, idegesség, ami teljességgel áthatja Adél alakját, néha kicsit talán ijesztőek is a hirtelen kitörései, ám ettől függetlenül az ő alakítását tartom az egyik legjobbnak az előadásban. Kiválóan játszott és hitelesen, ami – azt hiszem – más szereplőkről is elmondható, hiszen ott van még a másik autentikus alakítás, a Sipos Lajost, a korosodó, rigolyás, a napjait pontos beosztás szerint élő asztalos-

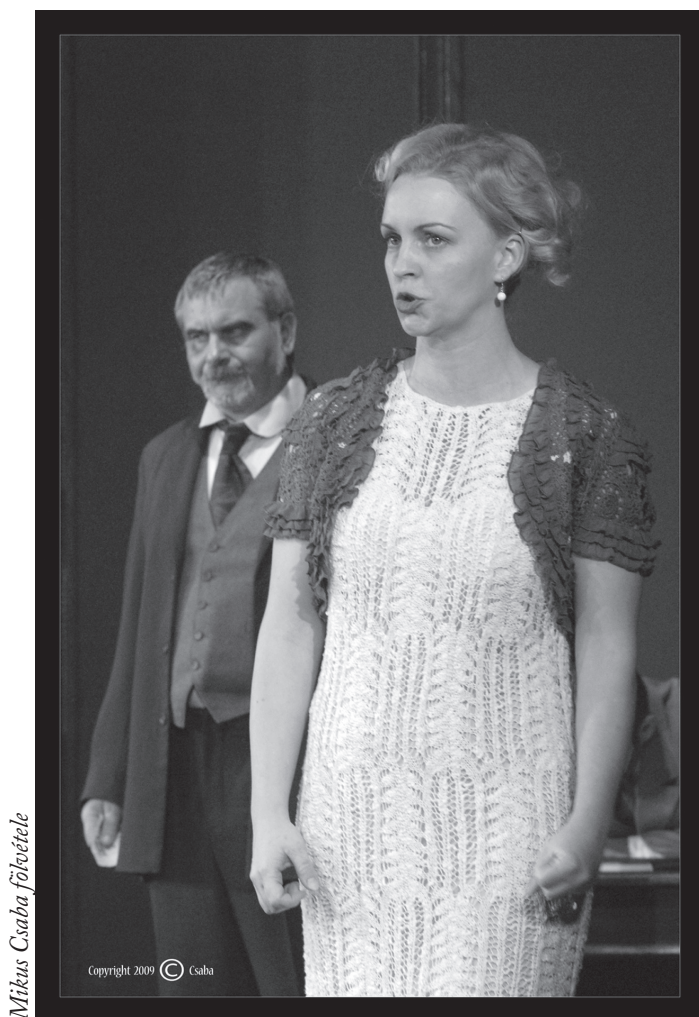
mestert játszó Giricz Attila. Alakításában pontosan követhető, hogy a keményszívű, harapós mérgeből hogyan lesz a végére lágyszívű, Irmának ellenállni nem tudó szerelmes férfi. Természetesen a Császár Pált alakító Sirmér Zoltán színészi megoldásairól sem feledkezhetünk meg. Ő is jól játszotta a csapodár szépfűt azzal a néhol értetlen, más-kor felháborodott képpel, amikor Adél csalfasággal, hűtlenséggel vádolja. A színészi teljesítményt szinte egyáltalán nem lehet kifogásolni, mindenki majdnem tökéletesen megformálta a ráosztott szerepet. Vonatkozik mindez a mellékszereplőkre is, akik noha kisebb szerepet kaptak, de ennyi is elegendő volt számukra ahhoz, hogy bizonyítsák: a világot jelentő deszkákon a helyük. Kiemelném a Roticsnét játszó Banka Livia alakformálását, aki csak a harmadik felvonásban tűnik fel. Roticsnének van a „legjobb hírű rossz hírű háza” Pesten. A darabot olvasva „menet közben” kialakítottam magamban egy képet a szereplőkről, arról, hogy szerintem hogyan kéne megjelenniük. Banka Livia volt számomra az a szereplő, aki úgy játszott, hogy az lefedte a bennem élő elképzeléseket. Nem hagyhatom ki persze Kokrehel Júlia alakítását sem Keczei Ilona szerepében. Kitűnően hozta a flegma, cigarettázó utcalányt, aki valójában csak szerelmi bánatában lett rossz-lány, igazából egy nagyon is érzelmes lény, aki el is sírja magát Sipos és Irma igaz szerelme láttán.

Radoslav Milenković rendező hű maradt az eredeti szöveghez, minimális szövegbeli változtatások történtek, csak a zárlatba épült be egy új jelenet, ami a darab haszná-
ra vált, hiszen megfelelően zárta le az előadást. Milenković elmondása szerint szereti Molnár Ferenc drámáit, témáit mélyen emberinek és fontosnak tartja „akkor és most, ott és itt, mindig és mindenhol”. Ez a darab szerinte különösen fontos, mert „szereplői megtalálják a reményt ebben az undorító társadalomban, és nemcsak a mi társadalmunkban, hanem egyáltalán ebben a szörnyű világban, ahol elhatalmasodott az anyagiasság, és a pénz irányítja az embereket”. Értelmezése ennek megfelelően azt sugallja, kell hogy legyen remény, hogy a felszínes dolgok mögött megtaláljuk a szeretetet, ahogyan Irma is megtalálta.

A színpadképet ugyancsak a rendező alakította ki, s ezt is kiválóan. Korhű, egyszerű színpadot tervezett vasággal, kis mosdótálla-
l, fehér abroszos asztallal. A sok ajtóval ellátott falak funkcionálisnak bizonyultak, hiszen nem kevés színész szerepel a darabban. Jól kialakított, jól „működő” darab ez minden szempontból. A látvány teljességéhez nagyban hozzájárult a jelmeztervező Janovics Erika is. Minden szereplő, minden jellem számára megtalálta a hozzáillő ruhát. Adélnak a csinosat, Irmának a rongyosat, a férfiaknak az elegáns öltönyt, a ház körüli teendőket ellá-

tó alkalmazottaknak pedig a megfelelő munkásruhát. A hangmester Bíró Tibor teljesítménye az első két felvonásban egyenletes volt, a darabot erősítette, ám a harmadik felvonás elején egy kicsit túlzásba esett, indokolatlanul zenés vígjátékba csapott át. Emiatt azután kicsit unalmas volt a felvonás eleje, túl sokat kellett várni a történésekre.

Összegzésként elmondható, hogy Molnár Ferenc sok feldolgozást megért, klasszikusnak számító darabja az Újvidéki Színházban is jól megállta a helyét Radoslav Milenković rendezésében. Ehhez természetesen hozzájárult a stáb valamennyi tagjának kemény munkája. A közönség is kedveli az előadást. S kell ennél több egy vígjáték esetében?

Giricz Attila és Jankovics Andrea